

৪০ অধিক আৰু প্ৰধানভাৱে চীনতিব্বতীয় পৰিয়ালৰ বিভিন্ন ভাষাৰ পৰিৱেশনৰ মাজত সোমাই অসমীয়া ভাষাটো বিকাশৰ পথত আগবাঢ়িল। ধ্বনিকাল কাকতিয়ে কোৱাৰ নিচিনা “অসমীয়া ভাষাটো বিভিন্ন অনা-আৰ্য ভাষাৰ সাগৰৰ মাজত এটা সৰু দ্বীপৰ নিচিনা।” গতিকে অসমীয়া ভাষাটোৰ ওপৰত এই ভাষাবোৰৰ প্ৰভাৱ ভালকৈয়ে পৰিল। তাৰ ফলত অসমীয়া ভাষাটোৱে এটা সুকীয়া ৰূপ গ্ৰহণ কৰিলে। অসমীয়া ভাষাৰ সুকীয়া ৰূপ বুলি ক’লে প্ৰধানকৈ ধ্বনি-তত্ত্ব আৰু ৰূপ-তত্ত্বৰ ক্ষেত্ৰত দেখা কিছুমান বিশেষত্বৰ কথাই ক’ব লাগিব। ধ্বনি-তত্ত্বৰ পিনৰ পৰা চালে অসমীয়া ভাষাত কেইটামান কথা স্পষ্টৰূপে দেখা যায়। সংস্কৃতত দন্ত্য আৰু মূৰ্ধগ্য ধ্বনিৰ ভিতৰত পাৰ্থক্য আছে। হিন্দী, মাৰাঠী, বঙলা আদি ভাষাতো এই পাৰ্থক্য বক্ষিত হৈছে। কিন্তু অসমীয়া মাগ্ৰ ভাষা আৰু কামৰূপী উপভাষাত এই দুয়োবিধ ধ্বনিৰ ঠাইত দন্ত-মূলীয় ধ্বনিহে শুনা যায়। সংস্কৃতৰ তালব্য ধ্বনি সেইদৰে অসমীয়া মাগ্ৰ ভাষা আৰু কামৰূপী উপভাষাত দন্তমূলীয় ধ্বনিত পৰিণত হৈছে (অসমৰ গোৱালপৰীয়া ‘দেশী-ভাষা’ত দন্ত্য-মূৰ্ধগ্য ধ্বনিৰ পাৰ্থক্য বক্ষিত হৈছে আৰু তালব্য ধ্বনিৰো ব্যৱহাৰ আছে)। অসমীয়া মাগ্ৰ ভাষা আৰু কামৰূপী উপভাষাত সংস্কৃতৰ উগ্ৰ ধ্বনিৰো অসংযুক্ত হ’লে সচৰাচৰ ‘স’ ৰূপে উচ্চাৰিত হয় (গোৱালপৰীয়া ‘দেশী-ভাষা’ত এই ধ্বনি নাই)। অসমীয়া মাগ্ৰ ভাষা আৰু কামৰূপী উপভাষাত দেখা এই বৈশিষ্ট্যবোৰৰ গুৰিত তিব্বত-বৰ্মীয় ভাষাৰ প্ৰভাৱ বুলি ভাষাবিজ্ঞানীসকলে মন্তব্য দিছে। “অসমীয়া ভাষাত দ্ৰাবিড় ভাষাৰ মূৰ্ধগ্য ধ্বনিৰ উচ্চাৰণত বাধা প্ৰদান কৰা প্ৰভাৱৰ ভিতৰত তিব্বতবৰ্মীয় প্ৰভাৱ আছে।”^{৩২} সংস্কৃতত শব্দটো আছিল ‘ঘোটক’। কামৰূপী উপভাষাত শব্দটো ‘ঘৰা’ আৰু মাগ্ৰ ভাষাত হ’ল ‘ঘোঁৰা’। ইয়াৰ নাম স্তঃ অনুনাসিকীভৱন। এই প্ৰক্ৰিয়াটোক তিব্বতবৰ্মীয় ভাষাৰ প্ৰভাৱ বুলি স্বীকাৰ কৰা হৈছে।

৪১. শব্দৰ গঠন, প্ৰত্যয় আদিৰ ক্ষেত্ৰতো অসমীয়া ভাষাই সুৰীয়া ৰূপ লয়। প্ৰথমতে অসমীয়াত নিৰ্দিষ্টকৈ কোনো বস্তু বা মানুহক বুজাবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা নিৰ্দিষ্টতাৰাচক প্ৰত্যয়বোৰৰ কথা ক’বলগীয়া। এই প্ৰত্যয়বোৰৰ কিছুমানক কিছুমান শব্দৰ পাছতহে যোগ দিব পাৰি। কিন্তু তাৰ মাজত এটা বিশেষ নিয়ম থকা বুলি কোৱা টান; যেনে, হাত-খন কাণ-খন, কপাল-খন চকী-খন; মানুহ-টো, আঙুলি-টো, কলম-টো (কিন্তু পেন্সিল-ডাল, হাতী-টো, মাখী-টো। অসমীয়া ভাষাৰ এই বৈশিষ্ট্যটোত চীনতিব্বতীয় ভাষাৰ প্ৰভাৱ আছে। এইখিনিতে দেউৰী-চুতীয়া ভাষাত যোগ হোৱা নিৰ্দিষ্টতাৰাচক

প্ৰত্যয়ৰ কথা মন কৰিব পাৰি ; যেনে, পেমচু-হাচ্চা (এখিলা পান), যোগি-বুজা (এখন কটাৰী), গুই-তিচ্চা (এখন তামোল)। টাই ভাষাটো এই বৈশিষ্ট্য আছে ; চাঙ ছি-টু (হাতী চাৰিটা), নুক-টু (চবাইটো), ফা হিপ-ফুন (কাপোৰ দহখন)।^{৩৩} অসমীয়া ভাষাৰ নিচিনা আনকি অসমীয়া ভাষাৰে কিছুমান নিৰ্দিষ্টতাৰাচক প্ৰত্যয় বড়ো ভাষাত ব্যৱহাৰ হোৱা দেখা যায় ; যেনে, -মুথা, -আথি, -হালি, -জোবা, -দোখলা ইত্যাদি।^{৩৪} ডিমাছা ভাষাত নিৰ্দিষ্টতাৰাচক প্ৰত্যয় কিছুমান এনে ধৰণৰ : চেমখাইচা 'লোগকণ', চিনিখাইচা (চেনিকণ), বনখাখাই (খৰিকোছা), চামবখাখাই (ঘাঁহকোছা), গোৱাইবাজাব 'তামোল খোকা' ইত্যাদি।^{৩৫} কাৰবি ভাষাত পোৱা যায় : ৰ'-এজন 'চবাই এটা', ক'ৱে-এপুম 'তামোল এটা', চেক-এফ্লাক 'বাঁহ এটা'।^{৩৬} মিচিং ভাষাত কণী, আলু আদিৰ এটা বুজাবলৈ 'আপৃ', টকা আদিৰ ক্ষেত্ৰত এটকা বুজাবলৈ 'আবাব্', কাগজ আদিৰ ক্ষেত্ৰত এখিলা বুজাবলৈ 'আবব্', বাঁহ-বেত আদিৰ ক্ষেত্ৰত এডাল বুজাবলৈ 'আচং', গছ আদিৰ ক্ষেত্ৰত এজোপা বুজাবলৈ 'আম্বংক', এঘৰ বুজাবলৈ 'কংক' আদি প্ৰত্যয়ৰ সংযোগ ঘটোৱা হয়।^{৩৭} ৰাভা ভাষাত নিৰ্দিষ্টতাৰাচক প্ৰত্যয় হ'ল বে' ; যেনে— কায়-বে 'মানুহজন', পান-বে 'গছডাল'। গাৰো ভাষাত এই বিধৰ প্ৰত্যয়বোৰ এনেকুৱা : কিতাপ-কিং-ছা 'কিতাপ এখন', গোল্লো-মিং-ছা 'গল্প এটা', মান্দে-চাক-ছা 'মানুহ এজন', গুই-ছি-ছা 'তামোল এখন' ইত্যাদি।^{৩৮} ককবৰক ভাষাত নিৰ্দিষ্টতাৰাচক প্ৰত্যয় কিছুমান এনে ধৰণৰ : য়াখলিক কং-চ্ছা 'জখলা এপাত', ৰি-কাং-চ্ছা 'কাপোৰ এখন', খেত-কান-চ্ছা 'পথাৰ এখন', পাহাৰ-কায়-চ্ছা 'পাহাৰ এখন', কামি-খুং-চ্ছা 'গাওঁ এখন', ৰাখুম-তাং-চ্ছা 'কল এটা', খুম-বাৰ-চ্ছা 'ফুল এটা'।^{৩৯}

৩৩ বৰুৱা, বিমলাকান্ত : টাই ভাষা, ১৯৭৪

৩৪ Bhattacharya, P.C., *A Descriptive Analysis of the Bodo Language.*

৩৫ বৰুৱা, নগেন্দ্ৰনাথ : ডিমাছা শিকোঁ আহক, ১৯৭১

৩৬ তেৰাং. ৰংবং : কাৰবি-অসমীয়া পাঠ ১৯৮০

৩৭ পাত্নন নাহেন্দ্ৰ : মিচিং-অসমীয়া পাঠ, ১৯৮১

৩৮. Choudhury, B. N., *Some Cultural and Linguistic Aspects of the Garos*, 1969.

৩৯. Pai (Karapurkar), Pushpa : *Kok borok Grammar*, 1976

৪২. প্ৰতিধ্বনিতক শব্দৰ ব্যৱহাৰ অসমীয়া ভাষাৰ আন এটা বৈশিষ্ট্য ; যেনে— ভাত-চাত, চেনি-তেনি। দেউৰী-চুতীয়া ভাষাতো এই নিয়ম আছে ; যেনে, চিঙ-পিঙ নিমখ-চিমখ' ঝিবি-পিবি 'বাটি-চাটি', কিন্তু ছু-ছু কুকুৰা-চুকুৰা', গে'পা-চেপা 'পাচি-চাচি'। কাৰবি ভাষাত এই শ্ৰেণীৰ শব্দবোৰ এনেকুৱা : অক-আক 'মাছ-চাছ', ছক-হাক 'ধান-চান'. লাং-লুং 'পানী-ছনী'।^{৪০} বড়ো ভাষাত এই শ্ৰেণীৰ শব্দবোৰ এনে ধৰণৰ : হিনজাৰ-চিনজাৰ 'মাইকী-চাইকী', মকৰ-চকৰ 'গক-চক' ইত্যাদি।^{৪১} [তু কল্পড : হনু-হম্পলু ফল-চল', তুল্ল-গিল্ল 'ঘিউ-চিউ', অঙ্কু-ডোঙ্কু অঁকা-বেঁকা']

৪৩. অসমীয়া ভাষাত সম্বন্ধৰাচক শব্দৰ পাছত বিভিন্ন পুৰুষ অনুযায়ী বিভিন্ন প্ৰত্যয় যোগ হয়। এই প্ৰত্যয়বোৰক পুৰুষৰাচক-নিৰ্দিষ্টতাৰাচক প্ৰত্যয় বোলে ; যেনে মোৰ বোপাই, তোৰ বাপেৰ, তোমাৰ বাপেৰা, তাৰ বাপেক। বাণীকান্ত কাকতিয়ে ইয়াত অষ্টিক ভাষাৰ প্ৰভাৱৰ কথা কৈছে ; যেনে ছাওঁতালী এঙ্গ-ঞ মোৰ মা', এঙ্গ-ত তাৰ মাক'। অসমীয়াত আকৌ বয়স অনুযায়ী সম্বন্ধ বুজাবলৈ বেলেগ বেলেগ শব্দ ব্যৱহাৰ কৰা হয় ; যেনে, ককাই-ভাই বাই-ভনী ভিনিহি-বৈনাই। গালং ভাষাত ককাই-ভাই বাই-ভনী বুজাবলৈ একে ধৰণৰ ব্যৱস্থা দেখা যায় : আচি 'ককাই', আবিৰ 'ভাই' ; আঞি বাই', আবিৰ ঞ্ৰিমে ভনী'।^{৪২} এই সম্পৰ্কত দেউৰী-চুতীয়া ভাষাৰ এটা বিশেষত্বৰ কথা উনুকিয়াব পাৰি। এই ভাষাটোত কোনো এজন লোকক সম্বোধন কৰা আৰু সেইজনক উল্লেখ কৰি কোৱা পৰিস্থিতি দুটাত দুটা ভিন্ন শব্দৰ ব্যৱহাৰ আছে ; যেনে, সম্বোধনত আজি' (জেঁৱাই), কিন্তু উল্লেখত 'পিজি'। তেনেকৈ য়া' মা, কিন্তু 'য়োই' ; বা দেউতা', কিন্তু 'চিপা'। মিচিং ভাষাত পোৱা যায় : বাউ 'দেউতা', কিন্তু আবু 'দেউতাক' ; কাকু 'মোমাই', আকু 'মোমায়েক' ; তাত ককাদেউতা', আত ককাদেউতাক'।^{৪৩}

৪৪. নঞ বা নাস্তি অৰ্থ বুজাবলৈ অসমীয়াত ক্ৰিয়াৰ আগত নাস্ত্যৰ্থক ৰূপ 'ন' যোগ হয় আৰু ধাতুটোৰ প্ৰথম স্বৰ-ধ্বনি অনুযায়ী 'ন'ৰ 'অ' স্বৰ-ধ্বনিৰ সমীভৱন হয়, যেনে নমবে, নামাবে, নেমাবে, নুশুনে ইত্যাদি। অসমীয়া ভাষাৰ এই বৈশিষ্ট্যটো সম্পূৰ্ণৰূপে চীন-তিব্বতীয় ভাষাৰ প্ৰভাৱত গঢ়ি উঠা। এই ক্ষেত্ৰত বড়ো, গাৰো, দেউৰী-চুতীয়া, বাভা, টাই, নগা আদি ভাষাৰ বৈশিষ্ট্যবোৰলৈ আঙুলিগলাব পাৰি।

৪০ টেৰণ, লংকাম : কাৰবি জনগোষ্ঠী, ১৯৭৪

৪১ Bhat Shankara, D N, *Boro Vocabulary*, 1968

৪২ বৰুৱা, যাদৱচন্দ্ৰ : গাল ভাষা, ১৯৭০

৪৩. পাতুন, নাহেল্ল : মিচিং-অসমীয়া পাঠ, ১৯৮১

চীনতিব্বতীয় ভাষাবোৰত নাস্ত্যৰ্থক ৰূপ দুই ধৰণৰ। এবিধ সাধাৰণ ৰূপৰ নাস্ত্যৰ্থক আৰু আন বিধ অনুজ্ঞাসূচক নাস্ত্যৰ্থক ৰূপ। বড়ো-কছাৰী ভাষাত অনুজ্ঞাসূচক নাস্ত্যৰ্থক ৰূপ হ'ল দা ; যেনে, দা-থাঙ 'নাযাবা' আৰু সাধাৰণ ৰূপৰ নাস্ত্যৰ্থক ৰূপ হ'ল—আ ; যেনে, আঙহা ফয়চা গয়া 'মোৰ পইচা নাই'। গাৰো, ডিমাছা, আৰু দেউৰী-চুতীয়া ভাষাতো অনুজ্ঞাসূচক নাস্ত্যৰ্থক ৰূপ হ'ল দা—; যেনে, গাৰো দা-স্ত 'খুই নেপেলাবা' ; ডিমাছা দাথাং 'নাযাবা', দাদাং 'নকৰিবা' ; দেউৰী-চুতীয়া দাহা 'নাযাবা'। বাভা ভাষাত অনুজ্ঞাসূচক নাস্ত্যৰ্থক ৰূপ হ'ল টা—; যেনে টা-ৰেং 'নাখাবা', টা-খাৰ 'নকৰিবা', টা-টং 'নাখাকিবা'।^{৪৪} ককবৰক ভাষাত এই ৰূপটো হ'ল তা—; যেনে, তা-চা-দি 'নাখাবা'।^{৪৫} তিৱা ভাষাতো তা—; যেনে তা-চা 'নেখাবি', তা-লি 'নেযাবি'।^{৪৬} অসমীয়া ভাষাৰ নাস্ত্যৰ্থক ক্ৰিয়া-ৰূপৰ আন বৈশিষ্ট্যটো চীনতিব্বতীয় ভাষাত পোৱা যায়। এই ক্ষেত্ৰত বিশেষভাৱে উল্লেখ কৰিবলগীয়া হৈছে আহোম আৰু আও-নগা ভাষা। আহোম ভাষাত নাস্ত্যৰ্থক ৰূপটো অকল ক্ৰিয়া-ৰূপৰ আগতেই নবহে, ধাতুটোৰ প্ৰথম স্বৰ-ধ্বনি অনুযায়ী তাৰ সমীভৱনো হয়। উদাহৰণ : মা-তঙ > মতঙ 'নুবুজোঁ', মা-কিন > মিকিন 'নাখাঙ'। মা-লুক > মুলুক 'নুঠোঁ'।^{৪৭} আও-নগা ভাষাত অনুজ্ঞাসূচক নাস্ত্যৰ্থক ৰূপ হ'ল তা- আৰু সাধাৰণ নাস্ত্যৰ্থক ৰূপ হ'ল মা-। দুয়োটা ধাতুৰ আগত বহে আৰু ধাতুৰ প্ৰথম স্বৰ-ধ্বনি অনুযায়ী 'আ' স্বৰ-ধ্বনিৰ সমীভৱন হয়। উদাহৰণ : তা-আপু > তাপু 'নবজাবা', তা-ইম্লা > তিইম্লা 'আশা নকৰিবা', তা-উতান > তুউতান 'নুজুখিবা' ; মা-আপু > মাপু 'নবযায়', মা-ইম্লা > মিইম্লা 'আশা নকৰে', মা-উতান > মুউতান 'নোজোখে'।^{৪৮} ধাতুত থকা স্বৰ-ধ্বনি অনুযায়ী পূৰ্ব-প্ৰত্যয়ৰ স্বৰ-ধ্বনিৰ সমীভৱন-ৰীতি বড়ো ভাষাতো আছে ; যেনে দেৰ পে-দেৰ 'ডাঙৰ কৰ' ; মন প-মন 'বান্ধ' ; হাম, পা-হাম 'মেৰামতি কৰ' ; জো, পো-জো 'বহুওৱা'।^{৪৯}

৪৪ বাভা, ৰাজেন : বাভা জনজাতি ১৯৭৪

৪৫ Pai (Karpurakar), Pushpa : *Kokborok Grammar*, 1976

৪৬ তিৱা শব্দ-সম্ভাৰ : অসম-সাহিত্য-সভা ১৯৮১

৪৭ অসম-সাহিত্য-সভা-পত্ৰিকা : দ্বাবিংশ বছৰ, ১ম সংখ্যা

৪৮ Gurubasave Gowda, K S., *Indian Linguistics*, vol 33

৪৯ Bhat Shankara, D.N., *Boro Vocabulary*

✓ ৪৫ অসমীয়া ভাষাৰ 'বোৰ' আৰু 'বিলাক' এই বহু-বচনৰ প্ৰত্যয়দ্বটাৰ মূল চীনতিব্বতীয় ভাষা : "বিলাক শব্দ মিচমি কা-ফ্লাক (সকলো) শব্দৰ পৰা ওলোৱাটো বেছি সম্ভৱ। কা-ফ্লাক মিজু-মিচমি ভাষাৰ বহুবচনৰ প্ৰত্যয় বা চিন। এনে অনুমান কৰিব পাৰি যে গাৰো 'ফিলাক' আৰু মিচমি 'কা-ফ্লাক' একে শব্দ"।^{৫০} 'বোৰ' প্ৰত্যয় বড়ো-কছাৰী 'ফোৰ' প্ৰত্যয়ৰ পৰা অহা ; তু. বড়ো : মানসি-ফোৰ 'মানুহবোৰ', নো-ফোৰ 'ঘৰবোৰ'। কথা-গুৰুচৰিতত 'ভোৰ' পোৱা যায় ; যেনে, সৰুভোৰ। বুৰঞ্জীত বোৰ (ইবোৰেও), ভোৰ (ইভোৰে), বোলাক (ইবোলাকে) আদিৰ ব্যৱহাৰ দেখা গৈছে। বোৰ + গিলাক > বোলাক > বিলাক এই ধৰণেও "বিলাক প্ৰত্যয়টোৰ ব্যাখ্যা দেখুৱাব পাৰি। অসমীয়া ভাষাত লিঙ্গ-ভেদ বুজাবলৈ অৱলম্বন কৰা তিনিটা উপায়ৰ ভিতৰত এটা হৈছে কিছুমান পুৰুষ আৰু স্ত্ৰী-বুজোৱা মুক্ত-ৰূপৰ ব্যৱহাৰ ; যেনে, মতা ম'হ, মাইকী ম'হ ; মতা মানুহ, মাইকী মানুহ। এই প্ৰথাটো তিব্বতবৰ্মীয় কেইবাটাও ভাষাত দেখা যায়। দেউৰী-চুতীয়া ভাষাত এই ব্যৱস্থাটো এনেকুৱা : মুকাণ্ড লে'পেদুৰ 'মতা ছাগলী', মিচিণ্ড লে'পেদুৰ 'মাইকী ছাগলী'। কাৰবি ভাষাত মেথান 'কুকুৰ', মেথান আল 'মতা কুকুৰ', মেথান আপি 'মাইকী কুকুৰ' ; মেং আল 'মতা মেকুৰী', মেং আপি 'মাইকী মেকুৰী'। বাভা ভাষাত মাৰা গোৰায় 'মতা ঘোঁৰা', মাজু গোৰায় 'মাইকী ঘোঁৰা' ; মাৰা গাধা 'মতা গাধা', মাজু গাধা 'মাইকী গাধা', মাৰা মিংকু 'বোন্দা', মাজু মিংকু 'জাঁই'। মিচিং ভাষাত চিমন আব মতা পশু', চিমন আনা 'মাইকী পশু' ; আঙ আব 'মতা মাছ', আঙ আনা 'মাইকী মাছ'। গাৰো ভাষাত দো বিপা 'মতা কুকুৰা', দো বিমা 'মাইকী কুকুৰা' ; বিছা 'কেঁচুৱা', মেআ বিছা 'মতা কেঁচুৱা', মেচিক বিছা 'মাইকী কেঁচুৱা'। গালং ভাষাত ইকি 'কুকুৰ', ইকি + আব > কিব 'মতা কুকুৰ' ; ইকি + আনে > কিনে 'মাইকী কুকুৰ'।

✓ ৪৬ অসমীয়া ভাষাটো প্ৰধানকৈ পৰ-প্ৰত্যয় প্ৰধান ভাষা। কিন্তু দুই-এঠাইত মধ্য-প্ৰত্যয়ৰ ব্যৱহাৰ আছে ; যেনে, কিতাপ, কিতাপ-খন, কিতাপ-কেই-খন ; মানুহ, মানুহ-জন, মানুহ-কেই-জন, মানুহ-কেই-বা-জন ; মানুহ, মানুহ-বোৰ, মানুহ-কেত-বোৰ। অসমীয়া ভাষাত মধ্য-প্ৰত্যয়ৰ ব্যৱহাৰৰ ক্ষেত্ৰত জনজাতীয় ভাষাৰ প্ৰভাৱৰ কথা ক'বই লাগিব। তু. দেউৰী-চুতীয়া : হা-ন্ 'খাম', হা-চ্চি-ন্ 'বাৰে বাৰে খাই থাকিম', অসমীয়া ভাষাৰ পেখম, লেহেম, লোধোমা আদি শব্দৰ -ম/-মা অংশ ; ধেপেচা,

৫০ মেধি, কালিৰাম : অসমীয়া ব্যাকৰণ আৰু ভাষা-তত্ত্ব

ৰঙচুৱা আদি শব্দৰ -চা/-চু অংশ বড়ো ভাষাৰ পৰা অহা। তু. বড়ো : দোয়-মা 'ডাঙৰ নৈ', দোয়-চা 'সৰু নৈ', নো-চা 'সৰু ঘৰ, জুপুৰী'। দুই-এঠাইৰ বাহিৰে অসমীয়াত সচৰাচৰ বিশেষ্য-শব্দটো স্ত্ৰী-লিঙ্গৰ হ'লেও বিশেষণ-শব্দটো স্ত্ৰী-লিঙ্গৰ নহয়; যেনে, ভাল ল'ৰা, ভাল ছোৱালী। ইয়াত তিব্বতবৰ্মীয় ভাষাৰ প্ৰভাৱৰ কথা কোৱা হৈছে।^{৫১} অসমীয়া ভাষাত পঞ্চমী বিভক্তি নাই। ষষ্ঠী বিভক্তি 'ৰ'ৰ পাছত 'পৰা' এই পৰ-সৰ্গটো যোগ দি অপাদানৰ অৰ্থ প্ৰকাশ কৰা হয়। জনজাতীয় ভাষাত এই বৈশিষ্ট্যটো পোৱা যায়। এই ক্ষেত্ৰত ডিমাছা ভাষাটো মন কৰিবলগীয়া। ডিমাছাত 'আঞ্চা' মানে ল'ৰা, আঞ্চানি 'ল'ৰাৰ,' আঞ্চানি প্ৰাং 'ল'ৰাৰ পৰা'; বো 'সি', বোনি 'তাৰ', বোনি প্ৰাং 'তাৰ পৰা'। বড়ো ভাষাত নো 'ঘৰ', নোনি 'ঘৰৰ', নোনি ফ্ৰাই 'ঘৰৰ পৰা'। বাভা ভাষাত আং 'মই', আং-ই 'মোৰ', আং-ই পাৰা 'মোৰ পৰা'; চিং 'আমি' চিং-ই 'আমাৰ', 'চিং-ই পাৰা 'আমাৰ পৰা'।

৪৭. অসমীয়া ভাষাত পৰ-সৰ্গৰ যথেষ্টৰূপে ব্যৱহাৰ হয়। তিব্বতবৰ্মীয় ভাষাতো বিশেষ্যৰাচক পৰ-সৰ্গ কিছুমান একে ধৰণৰ : অস বজাৰৰ পৰা, ককবৰক বাজাৰ-নি-থানি; অস. মেজৰ তলত, কক তে'বুল-নি-তলা; অস মোৰ লগত, কক আ-নি-লগে ইত্যাদি। অসমীয়া ক্ৰিয়াৰাচক পৰ-সৰ্গ দে/দেইৰ ক্ষেত্ৰত ডিমাছা ভাষাৰ 'দউ' [জিলাই দউ 'খোৱা দেই'] ৰ কথা মনলৈ আহে। তু মিচিং : তেই : ন লাংতেই 'তুমি আনাচোন'। অসমীয়া বাক্যৰ শব্দ-ক্ৰমেৰে সৈতে তিব্বতবৰ্মীয় ভাষাৰ বাক্যৰ শব্দ-ক্ৰমৰ মিল দেখা যায়। সাধাৰণতে কৰ্তা-কৰ্ম-ক্ৰিয়া এই ক্ৰমতে বাক্য সজা হয়। তু. মিচিং : ও আপিন্ দদ 'মই ভাত খাওঁ'। অৱশ্যে অসমীয়া ভাষাৰ সকলো বাক্যত ক্ৰিয়া-ৰূপৰ প্ৰয়োগ নহয়; যেনে এইটো কাৰ ঘৰ; তোমাৰ নাম কি? চীন-তিব্বতীয় ভাষাত এই বৈশিষ্ট্যটো পোৱা যায় : দেউৰী-চুতীয়া : নিয় মু দামদি (তোমাৰ নাম কি)। খামটি ভাষাত : চি মউ ৱাহিনে (নাম তোমাৰ কি)। বড়ো ভাষাত : আঙ্-অ মানসি (মই মানুহ ; বামা গোথো (বাম সৰু ল'ৰা); মান্‌সিয়া গাজ্‌ৰি (মানুহটো বেয়া)। অসমীয়া ভাষাত সংযুক্ত শব্দৰ ব্যৱহাৰ যথেষ্টৰূপে পোৱা যায়। ইয়াতো জনজাতীয় ভাষাৰ প্ৰভাৱৰ কথা চিন্তা কৰিব পাৰি। গালং ভাষাত এই বৈশিষ্ট্যটো আছে। উদাহৰণ : আমবিন্-আম 'ধান-চাউল', হমেন-পেত্‌তা পশু-পক্ষী', ঐণল-ঐণমে 'স্ত্ৰী-পুৰুষ', দঐণ-পল 'চন্দ্ৰ-সূৰ্য', ইচি এমে 'জুই-পানী' ইত্যাদি।

৫১ মেধি, কালিবাম : অসমীয়া ব্যাকৰণ আৰু ভাষা-তত্ত্ব

জনজাতীয় ভাষাৰ অৱদান

87. ভাষা এটাৰ গঠন-পদ্ধতি যদি ভাষাটোৰ 'শুকান হাড়-হাল' হয়, তেনেহ'লে শব্দ ভাণ্ডাৰ তাৰ 'তেজ-মঙহ'। অসমীয়া ভাষাৰ গঠন পদ্ধতিটোক এটা সুকীয়া ৰূপ দিয়াৰ পাহত অসম আৰু অসমৰ ওচৰে-পাজৰে, পৰ্বতে-ভৈয়ামে থকা জনজাতীয় ভাষা-বোৰে অসমীয়া ভাষাক নানা ধৰণৰ শব্দ-সম্ভাৰৰ যোগানেৰে পুষ্ট কৰালে। অসম আৰু ইয়াৰ দাঁতিকাষৰীয়া ৰাজ্যৰ বিভিন্ন ঠাইৰ নাম, নদীৰ নাম, উৎসৱ-পৰ্বৰ নাম, উপাধি, বিষয়া আদিৰ নাম আৰু দৈনন্দিন জীৱনত ব্যৱহাৰ কৰা অনেক শব্দ চীনতিব্বতীয় ভাষা-গোষ্ঠীৰ ভাষাৰ পৰা অহা। অষ্ট্ৰিক ভাষা-গোষ্ঠীৰ পৰা কিছুমান শব্দ অহাৰ সম্ভাৱনা ডঃ কাকতিয়ে দেখুৱাইছে; যেনে খাচিৰ পৰা অহাঃ কাৰ্বো, খং হেনো জহা (ধান); কোল-মুণ্ডাৰ পৰা অহাঃ এৰা (হয়), লাটুম উবুৰিয়া, মুগা, ডঙুৱা; ছাঁওতালীৰ পৰা অহাঃ চোপ, ঢুমা, গোহাৰি, পাহাৰ গোঙোৰা; মালয়ৰ পৰা অহাঃঃ বগা বুটল্, চেলাউৰি, চেঙা, সাঁফৰ, ডিঙি, গাহৰি, হোলোঙা, জেং, মৈদাম, নাহৰফুটুকী সোলা উই সিজু ইত্যাদি।^{৫২} ডাং, (মুণ্ডা ডাঙ), দাকুৰা 'ছাগলীৰ ডিঙিত আঁৰি দিয়া কাঠ বা বাঁহৰ টুকুৰা' (মুণ্ডা, টাকু) ডুব্ (মু ডুধ), আচৰা 'ধান চতিওৱা এবিধ প্ৰথা (মু. আচড়া) আদি শব্দবোৰ মুণ্ডা ভাষাৰ পৰা অহা।^{৫৩} গুণ্ডা, কুৰি, পোন্ন আদি শব্দকো পণ্ডিতসকলে অষ্ট্ৰিক ভাষাৰ পৰা অহা বুলি দেখুৱাইছে। স্থানৰাচক শব্দৰ ভিতৰত প্ৰাগজ্যোতিষপুৰ, কামৰূপ, কামাখ্যা হাৰপ্লেস্বৰ আদি শব্দক অষ্ট্ৰিক ভাষাৰ লগত সাঙোৰা হৈছে। শেষাংশত -ত,-তা,-তু আদি থকা শব্দবোৰ অষ্ট্ৰিক বুলি ধৰা হৈছে; যেনে, কাম-তা, চাম-তা, বক-তা, চাপতগ্ৰাম, ধৰমতুল। চাংচাৰি শব্দটোৰ মূল মুণ্ডা, চানচাডি 'চাৰিচুকীয়া পাচি'। যিবোৰ নদীৰাচক শব্দৰ শেষাংশত -ঙ -আঙ, -লাও আদি আছে সেইবোৰ অষ্ট্ৰিক; যেনে দিহিং দিবং দিচাং, তিলাও (ব্ৰহ্মপুত্ৰ)। তিলাও শব্দৰ পৰাই লাও-তি, লুইত হৈছে গৈ। বুৰঞ্জীত পোৱা অনুযায়ী ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ নাম যদি নাম-তি-লাও হয় আৰু 'লাও' অংশ অষ্ট্ৰিক হয়, তেতিয়া হ'লে 'তি' অংশটো মিচমি আৰু 'নাম' অংশটো টাই-আহোম। মিজু-মিচমিত 'তি' মানে নৈ।

88. তিব্বতবৰ্মীয় বড়ো ভাষাৰ পৰা কিছুমান সৰল আৰু মিশ্ৰ ধাতু আৰু নানা তৰহৰ শব্দ আহিছে। ডঃ কাকতিয়ে উল্লেখ কৰা অনুযায়ী এনে ধাতু আৰু শব্দবোৰৰ কিছুমান এনেকুৱাঃ চেলেক্, বেপ্, আগচ্, গচক্, চেপ্; খাম বান্ধ,

৫২ Kakati, B, *Assamese Its Formation and Development*, 1941

৫৩ Sinha, N. K, *Mundari Grammar*, 1975

গৰা মাৰ, বিৰ দি ; হাঁফলু, জোং, হেঙাৰ, হাঙঁ-ফাঙঁ, লফা, ডাউক আদি। আন কিছুমান ধাতুও বড়ো ভাষাৰ পৰা যে অহা তাত সন্দেহ নাই ; যেনে গমা (অকাৰণত নষ্ট কৰ্, হেৰুৱা), হাঠ্ (কাম) [তু বড়ো হাষ্টি পু অস. হাঠ্] 'খোজ কাচ্', হোৰ্ 'খেদ্' (কাম গৰু খেদাত ব্যৱহাৰ হয়), মুদ্ (বড়ো. মুদ্) জোকা (বড়ো. জোছা) ইত্যাদি। বড়ো ভাষাৰ বহুতো শব্দৰ কামৰূপী আৰু গোৱালপৰীয়া উপভাষাৰ শব্দেৰে সৈতে একে ৰূপত পোৱা যায় আৰু সেই শব্দবোৰৰ মূল সংস্কৃত বা আন ভাষাত বিচাৰি উলিওৱাটো কঠিন হৈ পৰে। সেই শব্দবোৰ বড়ো ভাষাৰ পৰাই অসমীয়ালৈ আহিছে বুলি নিঃসন্দেহে ধৰিব পাৰি। তলত তেনে শব্দ-তালিকা এখন দাঙি ধৰা হ'ল।*

বড়ো	কামৰূপী
আগুৰি 'আগুৰ্'	আগুৰ্, মা. অস আগুৰ্
আগুৰা 'এবিধ বন'	আগুৰা
আঙবাঙ 'অৰ্থহীন'	আঙবাঙ
আথা 'এঠা'	আথা
আথিয়া 'সৰু নৰ্দমা'	আইতা
আনালি 'কৰ্ফ'	আনালি
আৰা 'একো নজন লোক'	আৰা
আৰ্‌লি 'এবিধ বন'	আল্লি
আলায় 'ওলোমা'	আলা
আৰজায় 'আউজ'	আউজ
আলায়জাব্‌ৰা অজ্জ	আলেজাব্‌ৰা
উখ্‌ৰা খেৰৰ সৰু জুমুধি'	উক্‌ৰা
উৰান্ 'পিছৰ ফালে বেছি ওজন	
হোৱা বাবে পিছফাল তললৈ	
গৈ গাড়ীৰ আগৰ অংশ ওপৰলৈ	
উঠা কাৰ্য'	উৰাল্
ওগা 'মৃত্যুৰ আগ-মুহূৰ্তত মুখত	
দিয়া বস্তু'	অগা

* এই শব্দবোৰ ডঃ ডি. এন. এছ ভটৰ 'বৰো ভোকেবুলেৰি', ডঃ প্ৰমোদ চন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্যৰ 'এ ডিছক্ৰিপটিভ এনালিছিছ অৱ ডি বৰো লেঙ্গুৱেজ', আৰু পূৰ্বোক্তৰ ভাষা-সমিতিৰ 'অসমীয়া বড়ো শব্দকোষ' নামৰ পুথিৰ পৰা লোৱা হৈছে।